

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA
4t. Diversificació curricular
Àmbit Sociolingüístic
Educació Secundària Obligatoria

IES LLOIXA DE SANT JOAN D'ALACANT

CURS : 2010 – 11

PROFESSORA : Victòria Sangüesa i Aguilar

1. INTRODUCCIÓ

En l'exercici de la nostra docència, hem pogut comprovar que parlar de la diversitat dels alumnes no resulta senzill, perquè són molts els factors -i molt diferents- que marquen eixa diversitat. Inclús creiem que caldria parlar d'una diversitat de *diversitats*.

A les deficiències en els aprenentatges heretades d'etapes educatives anteriors, bé per mancances del propi sistema educatiu, bé per raons personals o socials, hem d'afegir en esta etapa de l'Educació Secundària Obligatoria, una major *diversitat* en els alumnes, a causa de factors del propi desenrotllament de la personalitat dels adolescents, que sens dubte influïxen de forma directa en la seua relació amb l'entorn escolar.

Hem d'afegir les diferents expectatives de futur que tenen els jóvens -pel fet de ser diversos.

Hem d'afegir situacions socials i familiars extremes que repercutixen encara més negativament en els adolescents, per la pròpia inseguretad d'esta etapa vital.

I hem d'afegir -per no allargar la llista- les dificultats derivades de la incorporació de nous alumnes procedents d'altres cultures, introduïts, a vegades amb brusquedat, en les aules d'un país que no és el seu, d'un entorn que els resulta alié, d'una llengua que els és -de vegades- absolutament desconeguda.

Doncs bé, en l'interior de les aules del Programa de Diversificació -de la mateixa manera que en les classes ordinàries- tornem a trobar una situació complexa en què cada alumne mostra la seua diversitat quant als seus interessos, de les seues expectatives de futur, de la situació social i familiar, de les deficiències pedagògiques d'etapes anteriors, de la complexitat del procés d'adaptació d'una situació cada vegada més multicultural, que ha d'acostar en un sistema educatiu d'interculturalitat.

Per tant, partim del fet que tots els alumnes -de Diversificació o no- són diversos, perquè en la diferència radica la identitat. Per això, hem de trobar el mode d'oferir una ensenyança en les aules que siga eficaç per a tots els alumnes.

“si trobem la manera que els alumnes, tots els alumnes, aprenguen més i millor, haurem trobat la manera d'atendre'ls en la seua diversitat”,

Els aprenentatges de l'àrea de Llengua i Literatura: castellà i valencià integrats en el context cultural i artístic de l'àrea de Ciències Socials, com a marc de referència, contribuïxen al desenrotllament ple de totes les competències bàsiques de l'etapa, d'acord amb la resta de mesures organitzatives per al desenrotllament del Programa, així com les normes generals de règim intern, i altres recursos adoptats pel centre, com l'ús de la biblioteca escolar, l'aula d'Informàtica i mitjans audiovisuals, o les activitats complementàries i extraescolars que poden afavorir el desenrotllament de competències associades a la comunicació, l'anàlisi de l'entorn físic, la creació, la convivència i la ciutadania, o l'alfabetització digital

En el marc de la proposta realitzada per la Unió Europea, i d'acord amb les consideracions que s'acaben d'exposar, s'han identificat huit competències bàsiques:

1. Competència en comunicació lingüística.
2. Competència matemàtica.
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
4. Tractament de la informació i competència digital.

5. Competència social i ciutadana.
6. Competència cultural i artística.
7. Competència per a aprendre a aprendre.
8. Autonomia i iniciativa personal.

Ciències Socials i Geografia i Història

Perquè esta matèria contribuísca a l'autonomia i iniciativa personal és necessari afavorir el desenrotllament d'iniciatives de planificació i execució, així com processos de presa de decisions, presents més clarament en la realització de debats i de treballs individuals o en grup ja que implica idear, analitzar, planificar, actuar, revisar allò que s'ha fet, comparar els objectius previstos amb els aconseguits i extraure conclusions.

La comprensió dels fets i fenòmens socials en el context en què es produïxen i l'anàlisi dels processos de canvi històric en la societat, adquireixen sentit en la valoració, comprensió i enjudiciament dels trets i problemes centrals de la societat en el moment actual. Des d'esta perspectiva, s'estima la conveniència de proporcionar a l'alumnat un coneixement global necessari per a la interpretació de la realitat actual com a construcció humana en el curs del temps i un marc general per a la comprensió del temps històric.

2. OBJECTIUS

OBJECTIUS GENERALS DE L'ETAPA

L'Educació secundària obligatòria contribuirà a desenrotllar en els alumnes i les alumnes les capacitats que els permeten:

- a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg refermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) Desenrotllar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenrotllament personal.
- c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre hòmens i dones.
- d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejuís de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- e) Desenrotllar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a, amb sentit crític, adquirir nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.
- f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat que s'estructura en distintes disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.

g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en castellà i valencià, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.

j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.

k) Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, refermar els hàbits d'atenció i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, l'atenció dels sers vius i el medi ambient, contribuint a la seua conservació i millora.

l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les distintes manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'ÀREA DE LLENGUA I LITERATURA: CASTELLÀ I VALENCIÀ

L'ensenyança de les llengües i Literatures en esta etapa tindrà com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat social i cultural.
2. Utilitzar la llengua per a expressar-se de forma coherent i adequada en els diversos contextos de l'activitat social i cultural, per a prendre consciència dels propis sentiments i idees i per a controlar la pròpia conducta.
3. Conèixer la realitat plurilingüe d'Espanya i les varietats del castellà i valorar esta diversitat com una riquesa cultural.
4. Utilitzar la llengua oral en l'activitat social i cultural de forma adequada a les distintes situacions i funcions, adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.
5. Emprar les diverses classes d'escrits per mitjà dels que es produïx la comunicació amb les institucions públiques, privades i de la vida laboral.
6. Utilitzar la llengua eficaçment en l'activitat escolar per a buscar, seleccionar i processar informació i per a redactar textos propis de l'àmbit acadèmic.
7. Utilitzar amb progressiva autonomia i esperit crític els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació per a obtenir, interpretar i valorar informacions de diversos tipus i opinions diferents.
8. Fer de la lectura font de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement del món i consolidar hàbits lectors.

9. Comprendre textos literaris utilitzant coneixements bàsics sobre les convencions de cada gènere, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics.
10. Aproximar-se al coneixement de mostres rellevants del patrimoni literari i valorar-ho com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva en diferents contextos historicoculturals.
11. Aplicar amb una certa autonomia els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a comprendre textos orals i escrits i per a escriure i parlar amb adequació, coherència, cohesió i correcció.
12. Analitzar els diferents usos socials de les llengües per a evitar els estereotips lingüístics que suposen juís de valor i prejuís classistes, racistes o sexistes.

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA

L'ensenyança de les Ciències socials, Geografia i Història en esta etapa tindrà com a finalitat el desenrotllament de les capacitats següents:

1. Identificar els processos i mecanismes que regixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar este coneixement per a comprendre la pluralitat de causes que expliquen l'evolució de les societats actuals, el paper que hòmens i dones exercixen en elles i els seus problemes més rellevants.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions que es donen entre ells i les que els grups humans estableixen en la utilització de l'espai i dels seus recursos, valorant les conseqüències de tipus econòmic, social, cultural, polític i mediambiental.
3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats sobre el medi en què es desenvolupen.
4. Identificar, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees geoeconòmiques, així com els trets físics i humans d'Europa i Espanya.
5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa i d'Espanya per a adquirir una perspectiva global de l'evolució de la Humanitat i elaborar una interpretació de la mateixa que facilite la comprensió de la pluralitat de comunitats socials a què es pertany.
6. Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cap a opinions que no coincidixen amb les pròpies, sense renunciar per això a un juí sobre elles.
7. Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen les manifestacions artístiques en la seua realitat social i cultural per a valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic, assumint la responsabilitat que suposa la seua conservació i apreciand-ho com a recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.

8. Adquirir i emprar el vocabulari específic que aporten les ciències socials perquè la seua incorporació al vocabulari habitual augmente la precisió en l'ús del llenguatge i millore la comunicació.

9. Buscar, seleccionar, comprendre i relacionar informació verbal, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, inclosa la que proporciona l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació, tractar-la d'acord amb el fi perseguit i comunicar-la als altres de manera organitzada i intel·ligible.

10. Realitzar tasques en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.

11. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciand els seus valors i bases fonamentals, així com els drets i llibertats com un èxit irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciand actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrant-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.

3. CONTINGUTS

Els programes de diversificació curricular hauran d'especificar la metodologia, continguts i criteris d'avaluació que garantisquen l'èxit de les competències bàsiques, en el marc d'allò que s'ha establert per les administracions educatives.

L'àmbit lingüístic i social inclourà, almenys, els aspectes bàsics del currículum corresponents a les matèries de Ciències socials, Geografia i Història, Llengua i Literatura: castellà i valencià.

A l'empara d'allò que s'ha establert pel REIAL DECRET 1631/2006, de 29 de desembre sobre les ensenyances mínimes corresponents a l'Educació Secundària Obligatòria, en aquest projecte per a l'àmbit lingüístic i social treballarem els continguts següents:

Unitat 1

A la llum de la Il·lustració

1. L'Antic Règim i les bases del canvi
2. L'art en el segle XVIII
3. La literatura neoclàssica a Espanya
4. El tractament de la informació
5. L'oració simple
6. Valencià: Morfologia verbal.
El relat autobiogràfic
La fidelitat lingüística

Unitat 2

L'ànima de llibertats

1. L'Antic Règim entra en crisi
2. La literatura romàntica a Espanya
3. La presentació de la informació
4. L'oració composta. Oracions coordinades
5. Valencià: Els missatges publicitaris denotatius i connotatius.
El sistema vocàlic
La situació legal del Valencià

Unitat 3

Un paisatge de fàbriques

1. La Revolució industrial
2. Un nou art: l'Impressionisme
3. La literatura realista a Espanya
4. L'organització dels textos i la cohesió textual
5. L'oració composta. Oracions subordinades
6. Valencià: Tipologia textual
 - Els refranys
 - La divisió dialectal

Unitat 4

Noves fronteres en el mapa europeu

1. Nacions i imperis a finals del segle XIX
2. L'avanç del liberalisme i de la democràcia a Espanya
3. La literatura espanyola entre dos segles
4. Registres lingüístics: formal i col·loquial
5. Les oracions subordinades substantives
6. Valencià: Caraterístiques dels textos dialogats
 - El sistema consonàntic
 - El LO neutre
 - Les frases fetes.

Unitat 5

L'encreuament del segle xx

1. Les convulsions de principis del segle xx
2. Les avantguardes artístiques
3. La poesia de principis del segle xx
4. Textos expositius de caràcter pràctic: instància, sol·licitud, currículum
5. Les oracions subordinades adjectives
6. Valencià: L'escrit de protesta
 - Ortografia
 - Pronoms relatius

Unitat 6

Un camí entre dos guerres

1. La crisi de les democràcies
2. Espanya: La Segona República i la Guerra Civil
3. El teatre espanyol anterior a 1936
4. Textos expositius de caràcter pràctic i informatiu: el contracte, textos legislatius i científics
5. Les oracions subordinades adverbials I
6. Valencià: Textos expositius
 - Connectors
 - Pronoms febles
 - Numerals

Unitat 7

La carrera pel domini del món

1. La Segona Guerra Mundial
2. El món després de la Segona Guerra Mundial
3. L'Espanya de Franco
4. La literatura espanyola de postguerra

5. Textos argumentatius de caràcter pràctic i didàctic: Reclamació i recurs. Assaig
6. Les oracions subordinades adverbials II
7. Valencià: Textos argumentatius
Sinonímia i antonímia

Unitat 8

El món actual

1. El final de la Guerra Freda
2. Els grans canvis polítics i econòmics a Espanya
3. La poesia espanyola després de 1936
4. Textos argumentatius periodístics: editorial, article d'opinió i columna
5. Les llengües d'Espanya
6. El català: estat actual

Unitat 9

Mirant al futur: un mosaic de cultures

1. Els desafiaments del segle XXI
2. Relats sense fronteres de tots els temps
3. Un mural amb vista al món
4. L'espanyol en el món
5. El català al món.

4. METODOLOGIA

Una perspectiva interdisciplinària

La necessitat de dur a terme la integració de les ensenyances lingüísticoliteràries i socials en l'Àmbit Lingüístic i Social, ens ha portat a tractar eixos coneixements interrelacionats, de manera que d'uns es pugui accedir a altres, prenent cada un com a punt de suport per a establir l'altre.

D'esta manera s'arriba a comprendre millor que la vida en societat està íntimament lligada al llenguatge, que este manifesta els pensaments de l'home i els modes que l'home tria per a viure valent-se tant dels mitjans naturals amb què compte, com "fabricant" altres amb l'ajuda dels seus semblants que fan amb ell "societat". I això que ix de la mà de l'home és cultura, és art, és ciència, és imaginació, és recreació. I també és història que es mou en el temps, que aprofita el llegat dels seus avantpassats i que llega al seu torn als seus descendents.

Així, podem resumir l'objecte de l'ensenyança-aprenentatge de l'Àmbit Lingüístic i Social com la construcció de coneixements sobre processos historicogeogràfics que constitueixen el marc en què s'inscriuen els aprenentatges lingüísticocomunicatius.

Per això, el fil conductor del Programa ha sigut el ser humà, com ser que viu, parla i crea.

5. AVALUACIÓ

Com i quan avaluar?

En el concepte d'avaluació dels aprenentatges, cal incloure els coneixements tant teòrics com pràctics, així com també les capacitats competencials que s'han desenrotllat. Per tant, caldrà emprar diversos instruments i procediments d'avaluació que siguin pertinents per al que es vol avaluar, tant per al producte (aprenentatge) com per al procés (ensenyança).

L'avaluació ha de vindre marcada pels tres moments que definixen el procés continu d'ensenyança-aprenentatge:

- 1) *Avaluació inicial*: al començament del procés per a obtindre informació sobre la situació dels alumnes, i detectar les deficiències que puguen dificultar els aprenentatges. No es tracta de quantificar els seus coneixements, sinó de conèixer el millor possible el punt de partida i procedir, si és necessari, als reajustaments necessaris en la programació.
- 2) *Avaluació formativa*: al llarg del procés educatiu. Proporciona una informació constant del progrés dels alumnes i permet corregir i millorar els recursos metodològics emprats. Si es detecten dificultats en el procés, caldrà analitzar les seues causes i, en conseqüència, adaptar les activitats d'ensenyança-aprenentatge.
- 3) *Avaluació sumativa*: per a valorar els resultats finals d'aprenentatge i comprovar si els alumnes han adquirit les competències bàsiques previstes.

Instrumentes d'avaluació

Considerem que per a realitzar una adequada intervenció educativa, és necessari plantejar una avaluació àmplia i oberta a la realitat de les tasques d'aula i de les característiques de l'alumnat, amb especial atenció al tractament de la diversitat.

Els instruments d'avaluació es definixen com aquells documents o registres utilitzats pel professorat per a l'observació sistemàtica i el seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat. D'esta manera l'avaluació ha de recolzar-se en la recollida d'informació.

A continuació enumerem alguns dels procediments i instruments que es poden emprar per a avaluar el procés d'aprenentatge:

-PROCEDIMENTS: 40 %

- **Observació sistemàtica**

- Observació constant del treball a casa i en l'aula.
- Revisió dels quaderns de classe.
- Registre anecdòtic personal per a cada un dels alumnes.

- **Analitzar les produccions dels alumnes**

- Quadern de classe.
- Diari de classe.
- Resums.
- Activitats en classe (problemes, exercicis, respostes a preguntes, etc.).
- Produccions escrites.
- Treballs monogràfics.

- **Avaluar les exposicions orals dels alumnes**

- Debats
- Posades en comú.
- Diàlegs
- Entrevistes.

-CONCEPTES: 30%

- **Realitzar proves específiques**
 - Objectives.
 - Obertes.
 - Exposició d'un tema, en grup o individualment.
 - Resolució d'exercicis
 - Autoavaluació
 - Coavaluació

-ACTITUD: 30%

CRITERIS D'AVALUACIÓ GENERALS EN DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR

L'avaluació de l'alumnat que curse un programa de diversificació curricular tindrà com referent fonamental les competències bàsiques i els objectius de l'Educació secundària obligatòria, així com els criteris d'avaluació específics del programa.

Si avaluar significa valorar, tota valoració exigeix uns criteris preestablits que servisquen per a assenyalar el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera que els alumnes hagen aconseguit, en relació amb els objectius inicials.

Els criteris d'avaluació que s'exposen a continuació constitueixen indicadors d'anàlisi per a dur a terme esta tasca.

Els criteris d'avaluació de l'Àmbit lingüístic i social són els següents:

LLENGUA I LITERATURA: CASTELLÀ I VALENCIÀ

1. Extraure les idees principals i les dades rellevants de presentacions d'una certa extensió o de conferències no molt extenses i identificar el propòsit, la tesi i els arguments de declaracions o de debats públics en mitjans de comunicació o en el marc escolar.

Este criteri està dirigit a esbrinar si els alumnes i les alumnes són capaços d'elaborar esquemes i resums d'exposicions orals, arreplegant les intencions, les tesis i els arguments de declaracions públiques de tipus persuasiu o dels participants en debats públics o celebrats en el marc escolar.

2. Identificar i contrastar el propòsit en textos escrits de l'àmbit públic i dels mitjans de comunicació; comprendre instruccions que regulen la vida social; inferir el tema general i els temes secundaris; distingir com s'organitza la informació; contrastar explicacions i arguments.

Este criteri servix per a avaluar si identifiquen l'acte de parla (protesta, advertència, invitació) i el propòsit comunicatiu en els textos més usats per a actuar com a membres de la societat i en els mitjans de comunicació (cartes al director, columnes d'opinió, publicitat); segueixen instruccions per a realitzar activitats en àmbits públics pròxims a la seua experiència social; inferixen el tema general i els temes secundaris a partir d'informacions que es repeteixen en el text i dels seus propis coneixements; identifiquen les diferències entre explicacions d'un mateix fet i entre arguments de signe contrari i són capaços de jutjar el paper d'alguns procediments lingüístics (registre, organització del text, figures retòriques) en l'eficàcia del text (claredat, precisió, capacitat de persuasió).

3. Exposar, explicar, argumentar, resumir i comentar, en suport paper o digital, usant el registre adequat, organitzant les idees amb claredat, enllaçant els enunciats en seqüències lineals cohesionades, respectant les normes gramaticals i ortogràfiques i valorant la importància de planificar i revisar el text.

Este criteri està destinat a avaluar que redacten els textos amb una organització clara i enllaçant les oracions en una seqüència lineal cohesionada i que manifesten interès a planificar els textos i a revisar-los. En este curs s'avaluarà si saben compondre textos propis de l'àmbit públic, com a sol·licituds i instàncies, reclamacions i curriculum vitae, d'acord amb les convencions d'estos gèneres; resumir exposicions, explicacions i argumentacions reconstruint els elements bàsics del text original; exposar projectes de treball i informar de les conclusions. Es valorarà també la bona presentació dels textos escrits tant en suport paper com digital, amb respecte a les normes ortogràfiques i tipogràfiques.

4. Realitzar presentacions orals clares i ben estructurades sobre temes relacionats amb l'activitat acadèmica o l'actualitat social, política o cultural que admeten diferents punts de vista i diverses actituds davant d'ells amb l'ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Amb este criteri es vol observar si els alumnes i alumnes són capaços de realitzar una exposició sobre un tema, amb l'ajuda de notes escrites i eventualment amb el suport de recursos com a cartells o diapositives, assenyalant diferents punts de vista davant d'ell i presentant les raons a favor o en contra que es poden donar, de manera que es proporcione als oients dades rellevants i criteris perquè puguen adoptar una actitud pròpia. Es valorarà especialment la utilització dels mitjans audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació com a suport en les presentacions orals.

5. Exposar una opinió ben argumentada sobre la lectura personal de relats d'una certa extensió i novel·les des del segle XIX fins a l'actualitat; avaluar l'estructura i l'ús dels elements del gènere, l'ús del llenguatge, el punt de vista i l'ofici de l'autor; relacionar el sentit de l'obra amb el seu context i amb la pròpia experiència.

Este criteri avalua la competència lectora en l'àmbit literari, per mitjà de la lectura personal d'obres dels períodes literaris estudiats (des del segle XIX fins a l'actualitat). Els alumnes i les alumnes hauran de considerar el text de manera crítica; avaluar el seu contingut, l'estructura general, a l'ús que es fa dels elements caracteritzadors del gènere, amb especial atenció a l'orde cronològic i a la veu o veus del narrador, l'ús del llenguatge (registre i estil), el punt de vista i l'ofici de l'autor. Hauran d'emetre una opinió personal, ben argumentada, sobre els aspectes més apreciats i menys apreciats de l'obra, i sobre la implicació entre els seus continguts i les pròpies vivències.

6. Utilitzar els coneixements literaris en la comprensió i la valoració de textos breus o fragments, atenent especialment a les innovacions dels gèneres i de les formes (en la versificació i en el llenguatge) en la literatura contemporània.

Amb este criteri es pretén avaluar l'assimilació dels coneixements literaris en funció de la lectura, la valoració i el gaudi dels textos comentats en classe. Es tindrà en compte la comprensió dels temes i motius i el reconeixement de la recurrència de certs temes o de l'aparició d'uns altres de nous, el reconeixement dels gèneres i de les seues característiques i novetats en la literatura contemporània, amb caràcter general (relat o drama realista, fantàstic, poètic; poesia romàntica, avantguardista, social).

7. Explicar relacions entre les obres llegides i comentades, el context històric i literari que apareixen i els autors més rellevants des del segle XIX fins a l'actualitat, realitzant un

treball personal d'informació i de síntesi, exposant una valoració personal, o d'imitació i recreació, en suport paper o digital.

Este criteri tracta de comprovar que es comprén el fenomen literari com una activitat comunicativa estètica en un context històric determinat, per mitjà d'un treball personal, en suport paper o digital, en el que se sintetitza la informació obtinguda sobre un autor, obra o moviment des del segle XIX fins a l'actualitat; també es pot proposar la composició d'un text en què s'imita o recrea algun dels models utilitzats en classe. D'esta manera es pot comprovar que s'adquirix un coneixement dels períodes i moviments literaris des del segle XIX fins a l'actualitat, així com d'obres i d'autors més rellevants durant eixos segles.

8. Aplicar els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a resoldre problemes de comprensió de textos orals i escrits i per a la composició i revisió autònoma dels textos.

Amb este criteri es busca esbrinar si s'utilitzen els coneixements sobre la llengua i les normes d'ús en relació amb la comprensió i la composició i si s'utilitzen amb autonomia en la revisió de textos. S'avaluaran tots els aspectes de l'adequació i cohesió i especialment l'expressió de la subjectivitat (opinió, valoració) i les variacions expressives de la dixi (fórmules de confiança, de cortesia); la construcció d'oracions simples i complexes amb diferents esquemes semàntic i sintàctic; els procediments de connexió i, en concret, els connectors de causa, conseqüència, condició i hipòtesi; els diferents procediments per a compondre enunciats amb estil cohesionat (alternativa entre construccions oracionals i nominals; entre juxtaposició, coordinació i subordinació).

A més de les normes que han sigut objecte d'avaluació en cursos anteriors, es tindrà en compte l'ortografia d'elements d'origen grecollatí, la contribució de la puntuació a l'organització cohesionada de l'oració i del text, l'ús de la ratlla i el parèntesi en incisos i els usos expressius de les cometes.

9. Conèixer i usar la terminologia lingüística adequada en la reflexió sobre l'ús.

Amb este criteri es pretén comprovar que es coneix i s'usa de forma adequada la terminologia necessària per a referir-se als coneixements gramaticals i a les activitats que es realitzen en classe. Es comprovarà el coneixement de la terminologia adquirida en cursos anteriors i de la inclosa en este curs. Es comprovarà també que es distingix entre forma i funció de les paraules i es coneixen els procediments lèxics i sintàctics per als canvis de categoria. Es valorarà la progressiva autonomia en l'obtenció de qualsevol tipus d'informació lingüística en diccionaris i altres obres de consulta.

CIÈNCIES SOCIALS. GEOGRAFIA I HISTÒRIA

1. Situar en el temps i en l'espai els períodes i fets transcendentals i processos històrics rellevants que s'estudien en este curs identificant el temps històric en el món, a Europa i a Espanya, aplicant les convencions i conceptes habituals en l'estudi de la Història.

Es tracta d'avaluar que es coneixen les principals etapes i períodes cronològics; i que s'és capaç de comprendre les nocions de simultaneïtat i canvi i els moments i processos que caracteritzen el trànsit d'unes etapes a altres, aplicant estes nocions a l'evolució històrica des del segle XVIII fins al món actual.

2. Identificar les causes i conseqüències de fets i processos històrics significatius establint connexions entre elles i reconeixent la causalitat múltiple que comporten els fets socials.

Amb este criteri es tracta de comprovar que s'és capaç d'explicar els factors que influïxen en un fet o procés històric significatiu reconeixent la naturalesa, jerarquització i interrelació de les causes, així com les seues conseqüències a curt i llarg termini.

3. Enumerar les transformacions que es produïxen a Europa en el segle XVIII, prenent com les característiques socials, econòmiques i polítiques de l'Antic Règim, i explicar els trets propis del reformisme borbònic a Espanya.

Amb este criteri es tracta de comprovar, partint del coneixement dels trets generals de la societat en l'Antic Règim, que es reconeixen els canvis que es produïxen en el segle XVIII, descrivint el caràcter centralitzador i reformista propi del despotisme il·lustrat a Espanya.

4. Identificar els trets fonamentals dels processos d'industrialització i modernització econòmica i de les revolucions liberals burgeses, valorant els canvis econòmics, socials i polítics que van suposar, identificant les peculiaritats d'estos processos a Espanya.

Este criteri pretén avaluar que es reconeixen els canvis que la revolució industrial va introduir en la producció i els diferents ritmes d'implantació en el territori europeu, així com les transformacions socials que d'ella es deriven. Així mateix, permet comprovar si es coneixen les bases polítiques de les revolucions liberals burgeses i si s'identifiquen i sap explicar-se els trets propis d'estos processos a Espanya.

5. Explicar les raons del poder polític i econòmic dels països europeus en la segona mitat del segle XIX identificant els conflictes i problemes que caracteritzen estos anys, tant a nivell internacional com en l'interior dels estats, especialment els relacionats amb l'expansió colonial i amb les tensions socials i polítiques.

Es tracta d'avaluar que es coneixen els esdeveniments més rellevants que expliquen el protagonisme d'Europa durant l'època de l'Imperialisme, però també les conseqüències d'esta expansió colonial en l'àmbit de les relacions internacionals i en els propis països.

6. Identificar i caracteritzar les distintes etapes de l'evolució política i econòmica d'Espanya durant el segle XX i els avanços i retrocessos fins a aconseguir la modernització econòmica, la consolidació del sistema democràtic i la pertinença a la Unió Europea.

Este criteri tracta d'avaluar si es reconeix la crisi de la monarquia parlamentària, les polítiques reformistes empreses durant la Segona República, el Franquisme, el desenrotllament econòmic i la transició política fins a la Constitució de 1978 i la consolidació de l'Estat democràtic, en el marc de la pertinença d'Espanya a la Unió Europea.

7. Caracteritzar i situar en el temps i en l'espai les grans transformacions i conflictes mundials que han tingut lloc en el segle XX i aplicar este coneixement a la comprensió d'alguns dels problemes internacionals més destacats de l'actualitat.

Per mitjà d'este criteri es pretén valorar que s'identifiquen els principals esdeveniments en el panorama internacional del segle XX, com són les Revolucions socialistes, les Guerres Mundials i la independència de les colònies, a fi de comprendre millor la realitat internacional present. Serà d'interés comprovar la capacitat d'analitzar alguns problemes internacionals actuals a la llum dels esdeveniments esmentats.

8. Realitzar treballs individuals i en grup sobre algun focus de tensió política o social en el món actual, indagant els seus antecedents històrics, analitzant les causes i plantejant possibles desenllaços, utilitzant fonts d'informació, pertinents, incloses algunes que oferisquen interpretacions diferents o complementàries d'un mateix fet.

Amb este criteri es tracta d'avaluar la capacitat de l'alumne per a abordar, assessorat pel professor, l'estudi d'una situació del món en què viu, buscant els antecedents i causes que l'originen i aplicant els seus coneixements per a plantejar amb lògica les seues possibles conseqüències.

Es tracta, també de comprovar la iniciativa per a planificar el treball, accedir amb una certa autonomia a diverses fonts d'informació, analitzar i organitzar esta i presentar les conclusions de manera clara utilitzant per a això, si és el cas, les possibilitats que oferixen les tecnologies de la informació i la comunicació.